

# KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára

Felelős szerkesztő és kiadó: SZEMERJAY-PETRÁN TIBOR Dr. A MAGYARORSZÁGI KIR. KÖZJEGYZŐK  
budapesti kir. közjegyző. KIADJA: ORSZÁGOS EGYLETE.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, XIV., Thököly-út 39. Tel.: 297—069.

Magyarországi Királyi Közjegyzők Országos Egyletének postatakarékpénztári  
csekk számlája: 41.951.

## Az Öe. 65. §-ának gyakorlati alkalmazása.

Irta: dr. Telman Sándor kir. közjegyző.

(Szemelvények a szerző „Örökösödési eljárás” című művének  
sajtó alatt álló III. kiadásából.)

Az Öe. 65. §-a a kötelesrészre jogosultnak a tárgyaláson meg nem jelenése esetében az ismételt idézés kibocsátásának módját attól függően szabályozza, hogy vitás-e a kötelesrészhez való jog vagy sem. Ha nem vitás, akkor az 1. bekezdés, ha vitás, akkor a 3. bekezdés szerint kell eljárni.

Hogy mikor vitás a kötelesrészhez való jog, azt a törvényszakasz 1. bekezdésének egyes rendelkezéseiből, a törvénynek más helyeken (77. és 85. §. 2. bek.) alkalmazott szóhasználatából következtetve a törvény, — úgy látszik — a közfelfogástól eltérően, az igény alapja és mennyisége szerint elkülönítve határozza meg. Vitásnak csak akkor tekinti a kötelesrészt, ha az igény jogalapja válik vitássá, ellenben ha csupán a kötelesrész összegére nézve nincs megegyezés, akkor a „kötelesrészhez való jog”-ot vitásnak nem tekinti, s ebben az esetben is a törvényszakasz 1. bekezdése alapján tartja szükségesnek az ismételt idézés kibocsátását. Erre kell legalább is következtetnünk többek között, az 1. bekezdésnek abból a rendelkezéséből, amely a kötelesrészhez való jog elismerése esetében is a perreutasítás lehetőségére utal, amire pedig ez esetben nyilván csak úgy kerülhet sor, ha a kötelesrész összege válik vitássá.

Ha a kötelesrészre jogosított a tárgyaláson szabályszerűen történt megidézése ellenére nem jelenik meg, akkor a törvény szoros alkalmazása esetében a következőképpen kellene eljárni.

A tárgyaláson megjelent örökösöket fel kell hívni, hogy elismerik-e a meg nem jelent kötelesrészre jogosultnak a kötelesrészhez való jogát (az igény jogalapját). Ha a megjelent örökösök ezt elismerik, akkor a tár-

Telman Sándor dr.: Az Öe. 65. §-ának gyakorlati alkalmazása.  
vitéz Fekete László dr. előadása a végintézkedésekről.

Kepes János dr.: Jövedelemadó ingatlanátruházásnál.

Kerényi Miklós dr.: Fenntartandó-e a Kúria 41. számú polgári  
döntvénye?

### Közlemények.

Közjegyzőség két évszázadot meghaladó idő óta ugyanabban a  
családban.

Halálozás.

Állásáról lemondott közjegyző.

A váltó óvások grafikonja.

Ügyeik ellátásában akadályozott személyek értelmezése.

A hősi halottak nevének jegyesükre való átruházása.

A szerkesztőség kérelme.

Értesítés.

Állásközvetítések.

### Jogi- és illetékügyi irodalmi szemle.

Magyar Jogi Szemle.

Deutsche Notar-Zeitschrift.

Erdélyi Jogélet.

Illetékügyi Közlöny.

### Joggyakorlat.

Magánjog.

### Szerkesztői üzenetek.

D. Gy. dr.

gyalást el kell napolni, mégpedig azért, mert a meg nem jelent kötelesrészre jogosultat idézni kell azzal a figyelmeztetéssel, hogy újabb elmaradása esetében ügygondnokot fognak alkalmazni, s a tárgyalást azzal fogják megtartani. Az újabb tárgyalásra azonban meg kell idézni ismételt valamennyi örökös is, mivel az összegszerűség ekkor még tisztázva nincs. Az új határnapon, ha a kötelesrészre jogosult akkor sem jelent meg, a tárgyalást az ügygondnokkal kell megtartani, s a kötelesrész összegét meg kell állapítani. Ezt az összeget vagy elfogadják a megjelent örökösök is, s akkor így kerül az átadó végzésbe, vagy nem fogadják el. Utóbbi esetben — tehát ha a kötelesrészhez való jog (az igény jogcíme) egyébként nem is volt vitás — perreutasításnak van helye, de az örökösök a perreutasítás mellőzésével a hagyaték átadását kívánhatják és ilyenkor a hagyatéki bíróság a kötelesrészt hivatalból fogja megállapítani és biztosítani.

Amint az eddig előadottakból láthatjuk, ez eléggé körülményes, nehézkes, s sok időt rabló, a modern jogfejlődés szellemével és ütemével bajosan összeegyeztethető eljárás. A mellett még hézagos is. Mert mi történik akkor, ha az ügygondnokkal megtartandó újabb tárgyaláson az első tárgyalás alkalmával jelen volt örökösök nem jelennek meg? A kötelesrész összege tekintetében ők ugyanis eddig még nem nyilatkozhattak, mert az összegszerűség kérdése az első tárgyaláson szóba sem került. Pedig állásfoglalásukra szükség van. Gondoskodni kellene tehát, hogy a kötelesrész összegének megállapításáról értesüljenek, s hogy bizonyos jogkövetkezmények terhe alatt nyilatkozzanak is, mert e nélkül sem az átadásra, sem a perreutasításra nézve határozni nem lehet. Ezt a körülményt azonban a törvény figyelmen kívül hagyja.

A gyakorlat éppen a felmerült nehézségek és a törvény szövegezésében mutatkozó homály miatt országszerte olyan irányban fejlődik, amely a törvény 65. §-ának rendelkezéseit a 62. és 63. §-okkal összhangba hozni, s az alakoszerűségeket lehető leegyszerűsítésével, főleg az ügygondnok nevezés mellőzésével, az eljárás ütemét meggyorsítani, s az egész eljárást érthetőbbé tenni törekszik.

Kézenfekvő ugyanis, hogy a törvény 62. és 63. §-ai hasonló jogok érvényesítése, illetőleg megóvása iránt, mégis a 65. §. rendelkezéseitől eltérően sokkal világosabb és áttekinthetőbb módon intézkednek. Meg kell itt még jegyezni, hogy a törvény miniszteri javaslata szerint a 62. §. esetében is ügygondnok volt a meg nem jelent örökös részére javaslatba hozva, az igazságügyi bizottság azonban a 62. §-nál a gondnok kirendelést, mivel a gondnoknak — az indoklás szerint — ugysem lenne a tárgyalásnál jelentősebb szerepe, mellőzte, a 65. §. 1. bekezdésében azonban ezt tenni, s ekként a két hasonló paragrafust egymással összhangba hozni elmulasztotta. Ez azonban csak elvétésből történhetett, mert a 65. §. esetében sincs jelentős szerepe a gondnoknak, ami az ő kirendelését indokoltá tenné. Hiszen végeredményben az ügygondnok is csak a tárgyaláson rendelkezésére álló adatok alapján tehet nyilatkozatot, ezek alapján pedig a kötelesrész összegét hivatalból is ki lehet számítani. A törvényszakasz 1. bekezdésének alkalmazása esetében tehát a közjegyzőnek a felek nyilatkozatai és a rendelkezésére álló adatok alapján hivatalból eszközözendő megállapítása

minden aggály nélkül pótolhatja az ügygondnokkal való tárgyalást. Jog-sérelem ezáltal senkit sem ér, mert a közjegyző az ismételt idézésben az érdekelt felet, a hátrább kifejtendők szerint, a kötelesrésznek hivatalból megállapított összegéről, illetőleg a kielégítésnek az örökösöktől felajánlott módjáról megfelelően értesíti, a félnek tehát alkalma van, az értesítés vétele után érdekei megvédéséről gondoskodni.

Ki kell emelnem, hogy éppen mivel az eljáró kir. közjegyző a tényállás felderítésénél csak a rendelkezésére álló adatokra támaszkodhatik, ezért csupán a legkritikább esetekben terjeszkedhetik ki annak vizsgálatára, — bár elméletileg fennáll a lehetősége, — hogy t. i. az örökhagyónak élők között kötött jogügyletei az előre kiadott értékek és ajándékok, sértik-e a tárgyaláson meg nem jelent kötelesrészesnek a kötelesrészét. A kérdés ilyen formájában ugyanis csak előzetes nyomozás, bonyolult bizonyítási eljárás lefolytatásával lenne tisztázható, de ilyen bizonyítási eljárás foganatosításához az örökösödési eljárás, mint perenkívüli eljárás keretében a törvény nem adja meg a lehetőséget. Még jobban megnehezíti, sőt úgyszólván kizárja azonban ennek a kérdésnek a megvizsgálhatóságát, hogy éppen az a fél, akinek ilyen esetben leginkább állana érdekében, hogy a kötelesrész sérelmét felhozza és bizonyítsa, a tárgyaláson nincs jelen. Gyakorlatilag tehát a kötelesrész kérdésének vizsgálata, az esetek túlnyomó többségében, mondhatni kizárólag, csupán a végrendeleti öröklés esetére szorítkozik.

Az ismételt idézés módjára nézve a törvény szószerinti szövegétől eltérő országszerte kifejlődött gyakorlat a részletkérdésekben nem mutat egységes kialakulást, azt a kérdést azonban, hogy a kötelesrészhez való jog mikor vitás és mikor nem, meglehetősen egyöntetűséggel a közfelfogás szeriut itéli meg, vagyis nem vitásnak tekinti a kötelesrészt akkor, ha azt sem az alap (jogcím), sem az összegszerűség szempontjából nem kifogásolják, hanem egész terjedelmében elismerik. Ellenkező esetben tehát akkor is, ha csak az összegét kifogásolják, vitásnak veszi.

E mellett a szemlélet mellett a következő helyzetek állhatnak elő:

a) A közjegyző a végrendeletből, s a leltár értékelési adataiból megállapítja, hogy a távolmaradt kötelesrészre jogosult, kötelesrészét meghaladó juttatásban részesül. Ebben az esetben a kötelesrész kérdése eljárási szempontból már elvesztette jelentőségét, s ilyen esetre nézve az a felfogásom, hogy az ekként kielégített, de a tárgyalásról távolmaradt felet már nem kötelesrészre jogosultnak, hanem általában a többivel egy tekintet alá eső végrendeleti örökösnek kell tekinteni, s mint ilyet nem a 65. §. 1. bekezdése, hanem a 62. §. alapján kell ismételt idézni.

b) A távolmaradt kötelesrészre jogosult megkapja azt az értéket, ami kötelesrészének megfelel. Pld. neki két gyermek örökösödése esetében az összhagyaték osztatlan  $\frac{1}{4}$  részét hagyományozták természetben, s örökös-társa ezt a hagyományt elismeri. Vagy a végrendelező a köteles részest általánosságban kötelesrészre szorította, a nélkül, hogy a kötelesrész összegét megjelölte volna, s az ellenérdekű örökösök kötelesrészesül a hivatalból kiszámított összeget megfizetni hajlandók. Ide számítom azt az esetet is, amikor a kötelesrészt a végrendelet intézkedései sértik ugyan, de az

ellenérdekü örökösök önként felajánlják, hogy a kötelesrészt a hivatalból eszközölt kiszámításnak megfelelően kiegészítik. Az ilyen és hasonló esetekben a kötelesrészhez való jogot semmi tekintetben nem lehet vitásnak tekinteni, hacsak a távolmaradt kötelesrészes utólag vitássá nem teszi, amire azonban az ügynek ebben az állásában még tekintettel lenni nem lehet. Ilyenkor tehát kielégítőnek tartom azt az eljárást, hogy a 65. §. 1. bekezdése alapján kell az ismételt idézést kibocsátani, mégpedig értelem-szerűen abban a formában, hogy az idézésben közölni kell azt az értéket, ami a címzettnek kötelesrésze fejében jut, s azután azzal a figyelmeztetéssel kell őt újból idézni, hogy abban az esetben, ha az újabb tárgyaláson sem jelenik meg, úgy a hagyaték átadása alkalmával kötelesrészét az idézésben foglalt közlés szerint fogják megállapítani. Ilyenkor tehát az ügygondnok kinevezése s a vele való tárgyalás elmarad, de elmarad a perreutasítás esetére a kötelesrész biztosítására vonatkozó figyelmeztetés is, mint fölösleges, mert ha a kötelesrészre jogosult az újabb tárgyaláson sem jelenik meg, akkor a kötelesrész összegét végleg nem vitásnak kell tekinteni, s így perreutasításra és ezzel kapcsolatos intézkedésekre sincsen ok, ellenben a hagyaték átadása, minden további nélkül, a tárgyalás eddigi eredménye értelmében megtörténhetik.

Ennek az eljárási módnak az alkalmazása mellett ügygondnokot csak egy esetben kell mégis alkalmazni, nevezetesen a törvényszakas második bekezdésének megfelelően akkor, ha az ismételt idézést a címzettnek valamely oknál fogva nem lehetett kézbesíteni.

c) A tárgyalásról távolmaradt kötelesrészre jogosultat teljesen mellőzték, vagy megemlékeztek ugyan róla, de a neki rendelt juttatás kevesebb annál, mint ami a kiszámított kötelesrész címén neki járna, s a tárgyaláson megjelent örökösök a végrendelet intézkedéseikhez ragaszkodnak a kötelesrész összegét tehát részben elismerik, de ezen túlmenőleg kielégítő engedményt tenni nem hajlandók. Ide számít az az eset is, ha a tárgyaláson megjelent örökösök valamely okból még a ki nem elégitő végrendeleti juttatást is, sőt esetleg a kötelesrész jogcímét is kifogásolják. Mindezekben és ezekhez hasonló esetekben a kötelesrészhez való jogot minden esetre vitásnak kell tekinteni, s a távolmaradt kötelesrészt nem a törvényszakas első, hanem harmadik bekezdése alapján kell ismételt idézni, mégpedig részleges elismerés esetében értelem-szerűleg abban a formában, hogy az idézésben közölni kell az elismerés tényét és az ezen a címen elismert juttatás mennyiségét, illetőleg összegét, s az ismételt idézett kötelesrészt ilyenkor arra kell figyelmeztetni, hogy meg nem jelenése esetében igénye, illetőleg igényének az elismerést meghaladó része, nem fog figyelembe vétetni.

## vitéz Fekete László dr. előadása a végintézkedésekről.

A Pázmány Péter Tudományegyetem közegészségtani intézetében tart immár évtizedek óta különböző ismeretterjesztő előadásokat az ú. n. Kis Akadémia, amely különböző gyakorlati és elméleti foglalkozási ágak illusztrisabb képviselőinek társasága. A májusi előadási sorozatban e hó 17-én vitéz Fekete László dr. budapesti kir. közjegyző nagy érdeklődés mellett tartott igen értékes ismertető előadást a *végintézkedésekről*. A tárgykörről nagy vonalakban a laikusok részére is megfelelő tájékoztatást nyújtó kitünő előadás bevezető részét az alábbiakban közöljük:

„Az ember — a fizikai személy — megszületvén különféle jogviszonyokba születik — s később élete folyamán kerül bele.

Az újszülött beleszületik különböző közjogi, közigazgatási jogviszonyba — állampolgárság, illetőség, vallás, stb. — de mindjárt egyes magánjogi jogviszonyokba is — atyai hatalom, gyámság, — sőt már születése pillanatában alanya lehet különböző más magánjogi, jelesen vagyoni jogviszonyoknak, így — ha személyében a rendelkezési jog természetesen nem is illeti meg — tulajdonosa lehet vagyontárgyaknak, stb. —

Ezek a jogviszonyok azután az élet további folyamán változnak, szaporodnak; a fejlődő ember — ha a személyes rendelkezési jog még mindig nem is illeti meg — új jogokat szerezhet, a már meglévő jogviszonyok változhatnak, újabbak keletkezhetnek; öröklés ajándékozás útján újabb vagyontárgyak lehetnek tulajdonai, őt terhelő kötelezettségek keletkezhetnek. —

Míg a jogképesség — így nevezzük a jogszerzési jogosultságot — terjedelmileg ma már ha nem is egyforma, de úgyszólván állandó, addig a cselekvési képesség — jogcselekménynek a saját személyében való végrehetésének jogosultsága — egyre bővül.

12 éves korától kezdve az ember bizonyos megszabott alakban végrendelezhetik, 14 éves korától kezdve saját keresménye felett bizonyos feltételek mellett személyesen érvényesen rendelkezhet s így tovább egyre bővül az embernek a saját személyében való rendelkezési jogosultsága és — ha korábban nem nagykorusodik vagy nagykorusítottatik, — a 24. életév betöltésétől kezdve rendszerint beáll a személyes rendelkezési jog teljessége s azután, az élet további folyamán se szeri, se száma a különféle jogviszonyoknak, melyeknek központja az illető ember. —

Ezeket a különféle jogviszonyokat különféle jogi tények hozzák létre.

Jogi tény az a tény, az a történés, ami jogi hatást eredményez. A tények, történések nagy körén belül tehát mint szűkebb fogalmi kör jelentkezik a jogi tény. Ez így van elméletileg, valójában azonban jóformán minden tény, történés jogi tény, úgy hogy szinte nehéz példát mondani oly tényre, történésre, mely egyúttal nem jogi tény. Pl. tény — mondjuk —

hogy vasárnap misét hallgatok, de ez is jogi tény lehet, ha pl. végrendeleti juttatás attól a bontó feltétellel konvertálandó feltételtől függ, hogy vasárnaponként misét hallgassak; jogi tény pl. már az is, ha felszállók a villamosra, ha előfizetek az újságomra, ha háztartási alkalmazottat fogadok és így tovább egész addig, hogy pl. veszek egy ingatlant, vagy más testi épségében vagyoniában kárt okozok, — amaz az ingatlan átadására irányuló —, emez kártértési igényt eredményezvén. —

Az ember így élete során központja lesz mindenféle jogviszonynak s meglehetősen tarkaságban körülszövik őt mindenféle jogviszonynak — már elhalt s még virulens — számai, persze a primitív viszonyok közt élő hucult ott a Kárpátalján nem oly sűrűségben s nem is oly erős szálak, mint pl. egy nagyvállalat vezérigazgatóját.

Ezt a hol ritkább, hol sűrűbb szövevényt megteremtő szálak — mindig az illető emberből, mint központból kiindulva — vagy a közösséghez fűződnek, ezek a közjogi viszonyok, vagy az embertől dolgokhoz, az embertől más személyekhez vezetnek, ezek a magánjogi; dologi, családi és kötelmi jogviszonyok.

Ennek a többé-kevésbé szövevényes képződménynek központjában levő ember azután a természet kérlelhetetlen örök törvénye szerint egyszerűen meghal. —

Mert bármily csodálatraméltóak az orvostudományok — ideértve természetesen a praeventív orvostudományt is — nagyszerű eredményei, akárhogy hosszabbodott is meg igen jelentős mértékben az átlagos emberi életkor, mint minden életnek a földön, az emberi életnek is kérlelhetetlen bizonyossággal határt szab az enyészet, a halál; miként a minden idők egyik legnagyobb költője — az e ponton igazán érvényesülő egyenlőséget hirdetve — zengi: *Pallida mors aequo pede pulsat pauperum tabernas regumque turres.*

A jogász szemével nézve: a halál szintén jogi tény; tény, melynek jogi hatása van. S ez a jogi hatás: egyszerűen és ridegen — általában alanycsere.

„Általában“ — mert az imént vázolt jogviszonyok nem mindenike tekintetében áll be az alanycsere. Nem először is a közjogi viszonyok tekintetében, melyek az ember halálával megszűnnek, de a magánjogi viszonyok sem szállnak mind át az alanycsere során következő utódra, pl. megszűnik a haszonélvezet, mint személyes szolgálat, megszűnik a munkavállalási szerződés, szóval megszűnnek a személyhez kötött jogviszonyok. Csak ezzel a fenntartással áll a római jogi tétel: *Hereditas nihil aliud, quam successio in universum jus* — ez a szövevény — *quod defunctus habuerit.*

Hogy az alanycsere folytán ki, illetve kik s mily arányban lesznek a successorok, a jogutódok, ezt határozza meg a magánjognak eddig nem érintett további ága: az öröklési jog.

A magyar öröklési jog szabályai szerint — de általában minden ország öröklési joga szerint is, már t. i. amennyiben ezek joga jognak nevezhető — az utód személyét elsősorban maga az előd jogosult meghatározni,

nálunk a kötelesrészre s a kötelesrészként jelentkező özvegyi jogigényre tekintettel, egyébként azonban korlátlanul. —

Ez az utód-kijelölés azonban csak a végintézkedésekre szigorúan megszabott alakban tehető joghatályosan meg.

Ha azután nincs érvényes, vagy a hiányosságok dacára a többi érdekelt részéről is hatályosnak elismert végintézkedés, vagy ha a végintézkedés nem az egész hagyatékra, hanem annak csak egy részéről rendelkezik, — a hagyatékra, illetve annak el nem testált részére az ú. n. törvényi öröklésnek van helye. —

Eltérően a legtöbb szakmunka, sőt a polgári törvénykönyv tervezetének rendszerétől, az elmondottakra tekintettel logikusabb a végrendeleti öröklést előrehelyezni, az u. i. megelőzi az „általános végrendelet“ jellegű, törvény szerint való öröklést, mely utóbbit én törvényi s nem törvényes öröklésnek nevezem; a törvényesnek u. i. törvénytelen az ellentéte, már pedig a végrendeleti — melyet akkor végrendeletes öröklésnek kellene nevezni, — szintén nem törvénytelen.

A törvényi öröklés tehát csak kisegítő jellegű s mintegy általános végrendeletnek évszázadokon át a közérzületnek megfelelően kifejlődött szabályai szerint érvényesül akkor, ha az előd, az örökhagyó maga

akár azért, mert ezt az általános végrendeletet, a törvényi öröklést akarta éppen ő is érvényre juttatni,

akár mulasztásból — másként nem rendelkezett. —

Előfordul ugyanis, hogy teljesen felesleges a végrendelet, pl. özvegyasszony, kinek egy fia van s erre akarja juttatni vagyonát, agglegény, ki a szülői ági eredetű ház nevében álló felerészét testvére akarja hagyni;

előfordul azonban, hogy nagyon fontos lenne vagy a végrendelet akaratának érvényesülése, vagy viszályok eliminálása szempontjából a végrendelet s az elmarad, aminek következménye: vagy az, hogy bizony nem oda száll a vagyon, ahova azt az előd — szándékát többször hangoztatva — de megfelelő alakban soha ki nem nyilvánítva szánta, vagy az, hogy megindul az örökösödési per, mely nemesak hogy ádáz gyűlöletet kelt, éveken át tartó izgalmat vált ki, nagy költségekkel jár s minden esetre improduktív energia pazarlás;

különösen fontos például ivadék nemlétében a végintézkedés, érvényes végrendelet hiányában ugyanis sok esetben a törvényi öröklés szabályainak alkalmazásában sor kerül az ági s szerzeményi vagyon elválasztására, márpedig az, mi ági s mi szerzeményi vagyontárgy, különösen, ha állagváltások, kölcsönös befordítások történtek, értékelődés esete forog fenn, stb. igen bonyolult s pereskedésekre bő alkalmat nyújtó kérdések;

de fontos lehet a végintézkedés megtétele egyszerűbb esetekben is: így még ivadék létében is, ha az előd köztük osztályt akar tenni, ha előrekapott értékek (p. hozomány, kiházásítás) beszámításáról vagy be nem számításáról van szó, ha egyik gyermek könnyelmű, haszontalan; ha mostohaanya s mostohagyermek állanak szemben; s az a gyakori — megkapóan kedves — eset, mikor az öregedő házastársak a közösen szerzett, közös

nevükön álló családi ház tekintetében biztosítani akarják a túlélő zavartalan hasznélvezeti jogát, ami különösen a férj túlélése esetén fontos, miután a férjet különben a törvénynél fogva nem illeti meg „özvegyi jog” az elhalt feleség hagyatékában.

Habár sok esetben fontos, igen fontos a végintézkedés, a tapasztalat azt mutatja, hogy az emberek, ha nem közömbös is nekik, hogy végső akarataik bizonyos irányban érvényesüljön, vagy ha tudatában vannak is, hogy jogviták elkerülése szempontjából szinte mellőzhetetlen a végrendelezés — általában idegenkednek a végintézkedéstől. —

Akárhány — sokszor döbbenetes figyelmeztetést nyújt az élet, — valljuk be, nem szeretünk az elmúlásra gondolni s szeretünk úgy berendezkedni, mintha földi életünk örökké tartana. S nemcsak az elmúlással kapcsolatos szorongó érzés, néha valami botor babona, hogyha végrendelezik valaki, mindjárt meg is kell halnia, nem egyszer bizonyos frivol felfogás — bánom is én mi lesz, ha egyszer a föld alá tesznek — vagy az a téves nézet: hiszen nekem nincs vagyonom (holott mindaz vagyom, ami értéket reprezentál s sokszor adáz a küzdelem épen egy-egy bútordarab körül) — visszatartja az embereket a végrendelezés kétségtelenül komor, de sokszor igen szükséges lépésétől.

Fontos a rendcsinálás nemcsak abból a szempontból, hogy a helyesen megalkotott végrendelet alapján odaszálljon és úgy szálljon a vagyom, ahová és ahogyan szánjuk, hanem rendet kell tartanunk, hogy — legalább nagyjában — mindig rendezettek legyenek a vagyoni viszonyok, melyek — ezt sohasem tudjuk — minden pillanatban öröklés tárgyai lehetnek. —

Hány tartozás marad pl. fizetetlen, mert a hitelező nem tartotta azt rendben nyilván s aztán megtette az adósnak azt a szivességet, hogy meghalt, s nem tartozik a mesék világába a szekrény fehérműi közé dugott betéti könyv, a szalmazsákba varrott pénzeszacskó, stb., melyek azután illetéktelen kezekbe kerülnek. —

Az embereknek ez a tulajdonságuk, hogy nem szeretnek szembenézni, de még csak gondolni sem arra, ami pedig jön, kéréselhetetlenül jön, annál különösebb, mert az emberi természet egyik igen jellegzetes tulajdonságával ellentétben. Ha ugyanis végignézzük azokon, akik sűrögnek-forognak, mindent elkövetnek, hogy vagyont szerezzenek s a lelkükbe pillantunk — amint azt nagy tanítómesterünk: Grosschmied meglátta és megírta — arra jövünk rá, hogy egyik sem fárad csak a maga kedvéért, hanem valami láthatatlan ösztön vezérli az embereket, mihelyt valakinek valamije van, már utódját szemeli s minél jobban gyarapszik s minél közelebb borul élete alkonya, annál ellenállhatatlanabban gondol az utódaira, kinek gyermekei felnövének, már unokát kíván, ha ezek is nagyok, már szépunokát kíván, mert sajog benne a gondolat, hogy egyszer fogyni találnának azok, kikben örökideiglen szeretne továbbélni; akinek pedig nincs gyermeke, unokaöccs, fogadott gyermek után lát, vagy kedvenc alapítványában szeretné tovább éltetni személyét; és nem lehet az másképp, minthogy az utódok után való vágyódás az emberi kebelnek mélyen rejtőző természete, s talán nincs is magasztosabb az emberben a kívánságnál halhatatlanság iránt s bizonytalanság, ami az emberi munkálkodás s vagyonszerzés rugóival mélyebben összefüggene. —

Az emberi lélek sajátossága tehát, hogy ember a maga akaratát az élet határain túl is érvényesíteni kívánja, hogy befolyása megmaradjon ama jogviszonyok további alakulására, melyek létrehozásában jelentős része volt, ivadékai, kedveltjei további sorsát irányíthassa, azután is ott legyen segítő keze, hol arra legnagyobb a szükség. —

Hogy valaki a maga érzéseit, akaratát a földi élet határain túl is érvényesíthesse, ennek eszköze a végintézkedés. —“

## Jövedelemadó ingatlanátruházásnál.

Ingatlan eladásából származó nyereség után — a rendeletben megállapított mentességek kivételével — külön jövedelemadót kell fizetni:

1. ha az ingatlan visszterhes szerződés alapján szereztetett meg,
2. ha azt a szerző a vételtől számított öt éven belül adja el,
3. ha a nyereség 2.000 pengőt elér. —

II. Ha az adóköteles igazolja, hogy a vételár-többletet részben az ingatlanra fordított beruházásai és kiadásai révén érte el, ezeknek igazolt összege a nyereség megállapítása során levonandó. — Csak a tényleges és hitelesen igazolt beruházásokat, átírási illeteket, az ingatlan értékesítésével kapcsolatosan felmerült kiadásokat lehet levonni. — Fenntartási, karbantartási, tatarozási költségek nem vonhatók le. —

A nyereség kiszámításához szükséges adatokat az eladónak az adóhivatalnál azonnal be kell vallani. — Az adóhivatal a kivételről úgy az eladót, mint a vevőt értesíti fizetési meghagyással. — Ha az eladó 30 napon belül a szükséges adatokat be nem jelenti, úgy az adóhivatal a nyereséget hivatalból a szerzési és eladási ár különbözetében állapítja meg. A fizetési meghagyás ellen fellebbezéssel, a kir. pénzügyigazgatóság határozata ellen a közig. bírósághoz panasszal lehet élni. — A fizetési meghagyás kézbesítésétől számított 15 nap alatt a külön jövedelemadó befizetendő. — Ennek elmulasztása esetében az adóhivatal az első fokozat megállapított különadót és netáni járulékait az esetleges jogorvoslatra tekintet nélkül az eladott ingatlanon köteles telekkönyvileg bekebeleztetni. A külön jövedelemadó az ingatlant törvényes zálogjoggal terheli. — Amennyiben az eladó a külön jövedelemadót az ingatlan eladásától számított három éven belül sem fizeti meg és az másként sem hajtható be, úgy az ingatlan árverési eljárást meg kell indítani. —

Jegyzet. — Tehát a vevő érdekében különös gond fordítandó arra, hogy ezen külön jövedelemadó az eladó által kifizetessék. A legcélszerűbb az ügyfelek figyelmét erre felhívni, az ügylet megkötésekor megfelelő összeget a vételárból visszatartani, az adóhivatalnál az adó összegét megállapítani és befizetni, különösen akkor, ha az eladónál megfelelő más fedezet nincsen. —

III. Az ingatlaneladás során elért nyereségek után, amennyiben a nyereség összege a 60.000 pengőt nem haladja túl: 10 %-os, amennyiben pedig a 60.000 pengőt túlhaladja, a jöved. és vagyonadóról szóló 1927. évi

500 P. M. sz. Hiv. összeállítás 22. §-ában, most az 1940. évi XXII. t.-c. 36. §-ában megállapított adótételnek megfelelő adót kell fizetni. —

*Jegyzet.* Egyéb részleteket lásd a 2030/1932. M. E. rend. 13. §. Bp. Közl. 1932. április 10. 60.600/1932. VII. a. sz. P. M. körrend. B. K. 1932. évi 101. sz. —

IV. A hadfelszerelési adóról szóló 5290/1941. M. E. rend. végrehajtása tárgyában kibocsájtott 2400/1941. P. M. rend. értelmében — Bp. Közl. 1941. szept. 28. — hadfelszerelési adót tartoznak fizetni többek között a jövedelemadó fizetésére kötelezett személyek. — Az adó alapja a külön jövedelemadó, tehát az ingatlan eladásából származó nyereség után külön jövedelemadó. — Az adó kulcsa a kivétel alapjául szolgáló adók összegének 10 %-a.

*Jegyzet.* Tehát amennyiben 10.000 P. nyereség után 1000 P. külön jövedelemadó volt fizetendő, ezen 1000 P. 10 %-a, tehát 100 P. volt pótlékolandó, s így összesen 1100 P. volt fizetendő. — Az ezen pontban jelzett rendelet az alábbiak értelmében *tárgyaltanná vált.* —

V. A 2.100/1943. M. E. rend. — Bp. Közl. 1943. ápr. 17. az állami pótdóról szól. — Ezen rendelet értelmében, a többek között, — a jövedelemadók után kivethető külön adók, pótlékok, pótdadó, a beruházási pótlék kivételével, megszűnnek, és helyettük egységes állami pótdadót kell kivetni. — Ezen rendelet 7. §-a értelmében:

„A visszerthes szerződéssel szerzett ingatlanok eladásából származó nyereség külön jövedelemadója után az 1943. április 1-től kezdve létrejött adásvételek esetében 110 %-os állami pótdadót kell kivetni.“ — A rendelet 11. §-a értelmében „a rendelet 1943. június 1. napjával kezdődő hatállyal, kihirdetése napján lép életbe.“ —

*Jegyzet.* — Észertint a hadfelszerelési adóval kapcsolatosan kibocsájtott fenti IV. pont szerinti rendelkezések tárgyaltanná váltak. Ezután a kiszabott külön jövedelemadó után, ennek 110 %-a, mint pótdadó jár. Tehát, ha például az ingatlan tulajdonosa ingatlanát 1940-ben vette, melynek vételára

P. 10.000.— volt	22.000.—ért
és ezt 1943-ban eladta:	12.000.—
brutto nyereségként jelentkezik:	2.000.—
Levonási tételek: pl. igazolt beruházás, stb.:	10.000.—
Tiszta nyereség, mint külön jövedelemadó alap:	1.000.—
Ezután a külön jövedelemadó ennek 10 %-a:	1.100.—
Pótdadó, a fent megállapított adónak 110 %-a;	2.100.—
Összesen fizetendő a tiszta nyereség 21 %-a:	

Tehát végeredményben fizetendő külön jövedelemadó és pótdadó *együttes összege*, a tiszta nyereség 21 %-a. —

VI. — Zavart idéz elő a rendelet 7. §-a szerint az a körülmény, hogy az 1943. április 1-től kezdve létrejött adásvételek esetében már fizetendő a pótdadó. — Nevezetesen, ha az ügylet pld. 1943. április 3-án kötött, a mai rendkívüli időkben a gondosan eljáró kir. közjegyző haladéktalanul kiszabja a nyereség utáni jövedelemadót, azt a kezén levő vételárból 1—2 nap alatt levonásba teszi és befizeti, a fennmaradt vételárat eladónak kiadja. — Az összes érdekeltek és az eljáró megbízott kir. közjegyző sem tudhatják, hogy a külön jövedelemadó visszaható erővel pótlékolva lesz. — Ha az eladónak már vagyona nincs, úgy a vevőket súlyos kár éri a vételár kiadása folytán, mert a vevő az ingatlannal felel a pótlékért. — Rend-

kivüli zavarokat idéz elő ezen helyzet, úgy, hogy a 7. §. „április 1.“ megjelölését sajtóhibának kell gondoljuk s ehelyett „április 15.“ lenne értendő.

Egyébként is, még fokozottabb logikai művelet után sem kizárható ki az ellentét az életbeléptető 11. §. időpontjai és a 7. §-ban megállapított április 1. időpont között. — Hogyan értelemezendő, hogy április 1. után létrejött adásvételek esetében már pótdadó vetendő ki, a rendelet pedig, a 11. §. értelmében, április 17-én lép életbe, — és a rendelet június 1-én kezdődő hatállyal bír?!

Helyes lenne az április 1-nek április 15-re való helyesbítése és a 11. §-ból a 7. §-ra való hivatkozás mellőzése. — Ily értelemben sürgős szükség lenne a helyesbítő kormányhatósági rendelet kibocsájtására.

Dr. Kepes János  
székesfehérvári kir. közjegyző.

## Fenntartandó-e a Kuria 41 számú polgári döntvénye?

A magyar királyi Kúriának 41. számú teljes ülési döntvénye szerint a házasság tartama alatt egyik házastársnak sincsen joga a másik házastárs ellenében a közszeremény megosztását, avagy biztosítását követelni.

Ezzel kapcsolatos bíróságainknak az a gyakorlata, hogy abban az esetben, ha a házastársak között az életközösség megszakad, a házasság felbontásáig a feleség csak a legszükségesebb ingóságainak kiadását követelheti férjétől.

A gyakorlati jogászt, így különösen az ügyvédet igen gyakran leküzdhetetlen feladatok elé állítja a fenti döntvény alapján kialakult és az ingóságok kiadására vonatkozó joggyakorlat és sokszor érzi, hogy: „sum-mum ius summa iniuria“.

Amikor legfőbb bíróságunk a 41. számú döntvényét meghozta, a házasságot, az állam és társadalom eme alapját képező intézményét még nem aknázták alá a romboló elemek olyan nagy számban, mint manapság. Nem tartozik e szerény cikk keretébe kutatni, mi okozza a házasság züllesztését, ennek bizonyára mélyreható erkölcsi és anyagi gazdasági okai vannak, amelyek ellen az apró technikai akadályozó intézkedések (tanusítvány, stb.) valamint a családi életet előmozdítani célzó ötletszerű kisebb szociális intézkedések eddig teljesen hatástalanok voltak.

Számolnunk kell azzal a ténnyel, hogy a házassági együttélés továbbra is igen sok esetben megszakad és a házastársak mindent el fognak követni, hogy vagyoni viszonyaikat valahogyan rendezzék még abban az esetben is, ha esetleg még nem sikerült is a házasságot felbontatniok.

Ezzel a rendezési akarattal mindig szemben állott a bíróságoknak a kúriai döntvényen alapuló ellenszegülése, mely sokszor kiterjedt olyan

vagyoni kérdésekre is, amelyek szorosan már nem tartoztak a közszerzemény ügyére.

Bizony sokszor egészen képtelen és igazságtalan helyzetek keletkeztek és sokszor az erősebb, az élelmesebb házaspár — beati possidentes — kárörömmel birlalta és használta évek során át a közösen szerzett vagyont egészen, esetleg el is idegenítette azt.

A királyi Kúria a közszerzemény megosztását és biztosítását egy olyan feltételtől tette függővé, melynek teljesítése éppen nem, vagy csak kis mértékben függött a közszerzemény birtoklásából kiesett házaspártól. A házaspár bensőségéből folyik, hogy gyakran nem lehet megállapítani, melyik házaspár oka a közösség megszakadásának, igen sokszor éppen a vétlen, ártatlan házastárs az ügyetlenebb a bizonyítékok beszerzésében, sőt láttam eseteket, amidőn a férj bár valóban nem akart feleségével együttélni, — mégis mindent elkövetett a házasság felbontása ellen, csak hogy a közszerzemény felét ne kelljen kiadnia.

Azután sokszor sürgősen gondoskodni kellene egyes vagyontárgyak őrzéséről, kezeléséről vagy biztosításáról és nem lehet bevárni egy évekig tartó per végét. Megtörténhetik, hogy a bíróság megtagadja a házasság felbontását és a házaspár még sem állítja helyre az együttélést. Ilyenkor az ököljog lép az igazság helyébe.

Mindezekből látni való, hogy a közszerzemény rendezetlensége sok vizássaúra és igazságtalanságra vezet.

Annál tarthatatlanabbnak látszik ez az álláspont, miután a bíróságok előbbi álláspontjukkal ellentétben újabban az úgynevezett vad házastársaknak megengedik a közösen szerzett vagyoni megosztását.

„Az a körülmény, hogy a felperes és az alperes ágyassági viszonyban éltek s hogy ez a viszony a jó erkölcsbe ütközik, a kereseti követelés érvényesítését ki nem zárja, mert ha a házasságon kívüli viszonyban élő feleknek az együtt munkálkodása valamelyik félnek a vagyoni gyarapította, a vagyoni gyarapodásból a másik fél a vagyonszerzéshez való hozzájárulása arányában őt megillető rész kiadását az ágyassági viszony fennállása dacára is követelheti“. (I. II. 2728—1939. Jogi Hirlap). Vajjon igazságos-e a házasságon kívül élőknek ez az előnyben részesítése?

A bíró, ki a család élet ütőerén tartja kezét, maga is megérzi, hogy ha valamelyik jogszabály már nem felel meg a viszonyoknak és az igazságnak.

Már egy lépést előre tesz meg az alábbi határozatban:

„Való ugyan, hogy a házassági vagyoni rendszer szerint a férj a feleség vagyoniában lévő közszerzemény felének a kiadását csak a házasság megszűnésével követelheti;

ebből folyóan, ha a házasság tartama alatt szerzett és ezen az alapon közszerzeményként jelentkező ingatlant a telekkönyvben tulajdonjogilag kizárólag az egyik házastárs nevére kebelezték is be, az a házastárs az

ingatlanl a házasság tartama alatt szabadon rendelkezhetik, azt tehát el is idegenítheti.

A házassági életközösség megszakadása azonban a különválás időpontjától kezdve megszünteti a szerzeményi közösséget és a közös gazdálkodást, megszűnik tehát annak a házastársnak korlátlan rendelkezési joga is, akinek kizárólagos tulajdonjogát ilyen, a házassági életközösség megszűnésekor közszerzeménynek tekintendő ingatlanra bejegyezték, azért annak sincs akadálya, hogy a felbontó per folyamatba tétele után bármelyik házaspár a közszerzeménynek az életközösség megszakadásának időpontja szerint megállapítandó állománya alapján bár csak a házasság megszűnésével esedékes közszerzeményhez való igényét külön keresettel érvényesíthesse.

Az életközösség megszakadása után az ingatlan el nem idegeníthető, elidegenítése rosszhiszemű.“ (K. III. 5208—1932. Thebusz. Jogi Hirlap. 1934. 43. sz. alatt.)

Ezen határozat szerint tehát még a házasság felbontása előtt is meg lehet indítani a közszerzemény megoldása és kiadása iránt a keresetet. Technikailag úgy fog alakulni a helyzet, hogy a bíró vagy az eljárást, vagy ítélethozatalt felfüggeszti addig, míg meghozza ítéletét a házasság felbontási perben, tehát az egész pereskedés bizonytalan, azért nem is célszerű.

És hogyan reagál az élet az ismertetett gyakorlattal szemben?

Városokban, különösen a fővárosban tapasztalhatjuk, hogy a házaspár úgy a házasságkötés előtt, mint pedig az együttélés megszakadása esetén mind nagyobb számmal igyekeznek vagyoni viszonyaikat rendezni és a jövő bizonytalanságait és bonyodalmaikat — olyan mértékben, amint az ilyen bonyolult és kényes viszonynál, mint amilyen a házaspár lehetősége, — kizárni. Általában igen gyakran választják a külön vagyoni rendszert. Hogy ezt azután gyakorlatilag mennyire lehet megakadályozni, az más kérdés. A házasság előtt megkötött házassági szerződések többségére nézve az a jellemző, hogy a halálesetre szóló intézkedéseket nem tartják fontosnak és szükségeseknek, de annál sűrűbben fordulnak elő intézkedések arra az esetre, ha a felek az együttélést megszüntetnék, vagy a házasságot felbontanák.

Ezek a házassági szerződések még nagyobb számban kötötnének, ha a kiszabandó illetékek nem tartanák vissza a feleket azoktól. „Strengere Rechnung erhaltet die Freundschaft“ — mondja egy német közmondás. A házaspár érdeke, de közérdek is, hogy a házasság bármely stádiumában is az anyagi viszonyokra nézve rendet és tiszta helyzetet lehessen teremteni.

Kerényi Miklós dr.  
kir. közjegyzőhelyettes.

## Közlemények.

### Közjegyzőség két évszázadot meghaladó idő óta ugyanabban a családban.

A színhely természetesen nem Magyarország, ahol a rendszeres közjegyzői intézmény tudvalevően mindössze hét évtizede áll fenn s ahol ilyen vonatkozásban ilyeszerű nemes hagyományok nem igen vertek gyökeret. A francia közjegyzőség történetéből való a címben írt családi közjegyzőség. Ott ugyanis példa van arra, hogy egyes közjegyzőségekben ugyanazon családok tagjai váltják egymást, ami abban a szervezeti lehetőségben leli magyarázatát, hogy ott a közjegyzői állások a leszármazó részére átruházhatók, örökölhetők, illetve végrendelettel biztosíthatók. Olvastunk már arról is, hogy ugyanaz a közjegyzőség több mint 3 évszázad óta ugyanabban a családban van. Most a L'illustration című francia képeslap hoz egy kis hangulatos cikket arról, hogy egy közjegyzőség több mint két évszázad óta van ugyanabban a családban. A poetikus cikket Franciaország marsalljának következő mondása vezeti be: „Egy nemzet nagyságát nem a kiváltságok s nem a szerencse kedvezései biztosítják. Nagygyá egy nemzet fiainak nemzedékeken keresztül áthatatosan folytatott munkája teheti“. A kis cikket egyébként hevenyészett magyar fordításban az alábbiakban hozzuk:

„Saint Firmin-ben nincs villamos. Nincs mozi. Bőséges ellenben a napsütés és fenséges a kis falut övező hegykoszorú.

Az Alpok gerincét itt állandóan szűzi hótakaró borítja, amely békét és nyugalmat sugároz.

Az ifjabb Bellon úr 29 éves, a jogtudományok doktora, éppen most érkezik Gap-ból, ahol a törvényszék előtt a közjegyzői esküt tette le.

Mint Franciaország legfiatalabb közjegyzője érthető büszkeséggel foglalja el atyja hivatali karosszékét. Ő a tizedik Bellon, aki apáról fiúra folytatja a közjegyzői mesterséget.

A Bellonok kétszázhuszonhét év óta nem hagyták el a magas Alpokban fekvő csendes helységet, Saint Firmin de Valgodemard-t.

A hegyi lakókra jellemző szerénységgel jegyzi meg a fiatal közjegyző: „Mi lenne Franciaországból, ha mindenki az ő szűk kis hazájából a városba menekülne? Miért csak a parasztnak kell földjéhez hűségese lennie s miért nem a közjegyzőnek?“

S ő nem is hagyta el kis faluja békés csöndjét a nagyváros ideges zajáért.

A község fölött ülő öreg vár évszázadok óta vigyáz a vidékre s ablakai 1733 óta mesélnek Franciaország történelméről.

Egy boldog nép névtelen történelméről. Egyszerű történelemről, amely azonban sok nagysággal van tele.

Mint parasztjaink, akik annyi kitartással fogják az ekeszarvát, úgy akarja folytatni és fönntartani ősei munkáját az ifjú Bellon. Forgatni, mint ők az ódon jogi könyveket s végezni a munkát a jog érvényesítésére s honfitársai javára.

S az ifjú közjegyző ekként valósítja meg Franciaország marsalljának nemes és igaz szavait.

A hangulatos kis cikket néhány fénykép illusztráció tarkítja. Az egyik képen az öreg és a fiatal Bellon, a volt s a jelenlegi közjegyző a kandallóba illesztett márványtábláról olvassák a családi foglalkozás kezdő évszámát 1733-at, a másik kép a Saint-Firmin község ősi várát, a többi képek pedig ódon jogi könyveket, régi fasciculusokat s évszázados okiratokat ábrázolnak.

Igy nyer közjegyzői keretekben modern igazolást a horatiusi bölcs életelv: „Beatus ille, qui procul negotiis...“

**Halálozás.** *Hirmann* Gyula dr. bácsalmási kir. közjegyző Budapesten ez évi május hó 21. napján meghalt. Temetése Bács-Bodrog vármegye társadalmának nagy részvéte mellett, amelynek családi kapcsolatai révén, is közmegebecsülésben álló tagja volt, Baján május 24. napján ment végbe. A közjegyzői pályán 8 évig mint helyettes és 5 évig, mint bácsalmási kir. közjegyző működött. Rokonszenves egyénisége révén kartársai körében is méltán részesült általános megbecsülésben s korai elhalálása a karban is általános részvétet keltett. A pécsi kamara a halálozásról külön meleghangú gyászjelentést adott ki.

**Állásáról lemondott közjegyző,** *Mártonffy* Bogdán dr. legutóbb Szirákra áthelyezett volt kaposvári kir. közjegyző állásáról lemondott. 1916-ban az ügyvédi karból nevezték ki Körösbányára kir. közjegyzővé s onnan még abban az évben Szilágysomlyóra helyezték át. A román megszállás után Kaposvárra helyezték át, ahol a most bekövetkezett lemondásáig közmegebecsülésben fejtett ki érdemes közjegyzői tevékenységet.

**A váltó óvások grafikonja.** A Magyar Gazdaságkutató Intézet részletes kimutatást közöl 1928. évtől kezdve az óvatolt váltók száma és értékének hullámvonaláról. 1928-ban az óvatolt váltók száma 120.497 volt. Az óvás szám a csúcsponthoz a pénzügyi krízis idején 1931-ben érkezett el amikor az óvatolt váltók száma 178.959-re emelkedett. Ettől az évtől kezdve az óvások 1937-ig állandóan csökkentek s azok száma 1937-ben 34.050. 1939-ben 30.399, 1940-ben 15.403 és 1941-ben 6.970 volt. A váltó óvások számához aránylagosan alakult az óvatolt váltók értéke is. Ezek 1928-ban 83 millió pengőt, 1931-ben 124 millió pengőt, 1939-ben 16 millió pengőt, 1940-ben 9 millió pengőt és 1941-ben 5 millió pengőt tettek ki. Az óvások számának 1941-ben bekövetkezett nagyarányú csökkenését tudvalevően nem a gazdasági helyzet javulása okozta, hanem az, hogy ebben az évben már általános rendelkezés történt az óvások ideiglenes elengedéséről, úgy hogy azóta váltóóvás egyáltalában nincs is. Ezzel sajnálatosan nélkülöz egyébként a közjegyzői kar egy jelentős jövedelmi tételt.

**Ügyeik ellátásában akadályozott személyek értelmezése.** A honvédelmi miniszter 441.114/15/1943. számú rendelete szerint az 1990/1940. M. E. számú rendelet 1. §. b) pontja értelmében a háború következtében ügyeik ellátásában akadályozott személyeknek kell tekinteni azokat is, akik a honvédségnél a nem hivatásos állományban tényleges szolgálatot teljesítenek. A nem hivatásos szolgálat fogalmi körébe a kisegítő szolgálat is beletartozik.



**A hősi halottak nevének jegyesükre való átruházása.** A 430/1943. M. E. rendelet rendelkezései szerint a menyasszony, akinek katonai szolgálatot teljesítő vőlegénye háborúban — beleértve a Kárpátaljai és Délvidéki területek felszabadításával kapcsolatos hadműveleteket is — vagy a háborús veszéllyel kapcsolatos események következtében meghalt, vagy eltűnt és holtján nyilvánított, kérheti annak a megengedését, hogy meghalt vőlegénye nevét akként viselje, mintha annak felesége lett volna. A kérelem tárgyában a belügyminiszter az igazságügy miniszterrel egyetértve határoz. A névviselést csak akkor lehet megengedni, ha a hősi halálra vonatkozó megjelölést a 3770/1940. M. E. számú rendelet értelmében a halotti anyakönyvi kivonatba bejegyezték, továbbá, ha a meghaltak kimutathatóan komoly szándéka volt a kérelmezővel házasságot kötni és ennek nem állott útjában elháríthatatlan házassági akadály. A névviselés megengedése a névviselés jogán felül a házasságkötéssel kapcsolatos egyéb jogokra igényt nem ad.

**A szerkesztőség kérelme.** A Kir. Közjegyzők Közlönyének szerkesztősége ezúton kéri fel azokat a kir. közjegyzőket, akik a Közlönynek 1919 évét megelőző évfolyamaival, vagy azok egyes példányaival rendelkeznek, s azokat a továbbiakban nélkülözhetik, szíveskedjenek azokat mielőbb a szerkesztőségnek beküldeni. A régebbi évfolyamokra, illetve az egyes példányszámokra a szerkesztőségnek egyrészt saját, s másrészt a m. kir. igazságügyminisztérium törvényelőkészítő osztálya hiányzó évfolyamainak, illetve példányszámainak pótlása végett volna szüksége.

**Értesítés.** *Telman Sándor* dr. kir. közjegyzőnél utóbbi időkben többen érdeklődtek aziránt, hogy az Örökösödési eljárás című könyvének III. kiadása mikor jelenik meg. A könyv szerzője, — éppen a sajtó alá rendezés következtében előállott nagy elfoglaltsága miatt nem képes minden egyes előfizető kérdésére külön válaszolni, azért ezúton közli az érdeklődőkkel, hogy a kézirat már nyomdában van, annak mintegy felerésze el is készült már, s a mű — a nyomda számítása szerint hacsak valamely váratlan esemény közbe nem jön, június hó végén fog megjelenni. — Addig is, — a rendkívüli viszonyokra való tekintettel, — szíves türelmet kér a szerző.

## Állásközvetítések.

Román nyelvjogosítványt megszerezni képes *közjegyzőhelyettes* keres *Ferencz József* dr. kir. közjegyző, Kolozsvár.

Nyugdíjas kir. járásbíró lehetőleg a fővároshoz közel *helyettesi* állást keres. Cím a kiadóban.

Ez évi július 6-án helyettesi jogosultságát elnyerő, illeték ügyekben különös jártassággal bíró, s német nyelvtudással is rendelkező nyugalmazott pénzügyi főtanácsos helyettesi állást keres. Cím: *Halászfy Zoltán* dr., Budapest, IX., Ráday-u. 18.

## Jogi- és illetékügyi irodalmi szemle.

**Magyar Jogi Szemle** Az idei 7. szám első helyén közli Kornis Gyulának az akadémia osztályelnökének vitéz Moór Gyula székfoglalója alkalmából tartott beszédét, amelyben megállapítja, hogy Moór Gyulának valamennyi maradandó tudományos alkotása a jog mivoltának gyökérproblémájából, s ennek megoldásából sarjad ki és pedig akár a jogtudomány elméleti és módszertani területéhez, akár a tételes joghoz tartozó monográfiáit tesszük vizsgálat tárgyává. Végigvezet az üdvözlő beszéd Moór Gyula egész jogfilozófiai munkásságán s végezetül azt a kérést tolmácsolja, hogy ha a kiváló jogtudós a jogfilozófiának annyi részletkérdését közös elvi gyökérből levezetve szétszórtan megjelent munkáiban vizsgálat tárgyává tette, ajándékozza meg az irodalmat a jogfilozófia egész rendszerének kidolgozásával. A 7. szám cikkeket hoz még *Alföldi Dezső*, *Bacsó Ferenc* és *Simon Mihály* tollából. A 9. számot *Vladár Gábornak* Az igazság eszméje a hellén világban címen a Parthenon egyesület ülésén tartott nagyvonalu előadása vezeti be, amelyben jogtörténeti nézőpontból foglalkozik a hellén bölcselőknek *Sokrates*, *Platon* és *Aristotelesnek* a törvényről vallott felfogásával, amelyben eljutottak ugyan annak felismeréséig, hogy igazságos törvény az, amelyik az erényt, még pedig a teljes erényt valósítja meg, de hogy az erkölcs követelményeit mi szabja meg, azt az ókor nagy bölcselői nem tudták, de nem is tudhatták. E szám további cikkeit *Lányi Márton*, *Némethy László* és *Borics György* írták.

**Deutsche Notar-Zeitschrift.** A birodalmi német közjegyzői kamara hivatalos lapjának idei 3. számában *Lanz* dr. tulni közjegyző ismerteti az osztrák polgári törvénykönyv hatályossági területén a házastársak közös végrendeletére vonatkozó jogszabályokat, *O. Weber* dr. forcheimi közjegyző pedig a hitbizományi ingatlanokra vonatkozó korlátozásokat, *H. Müthling* dr. az értékelkedési adóval kapcsolatos kérdésekkel foglalkozik még ebben a számban megjelent cikkében.

**Erdélyi Jogélet.** Az erdélyi jogászok szakközlönyének 1943. évi 4. számában hozzák *Maráth József* dr. táblabírónak a perujtásról írott cikkének folytatását és befejező részét, *Székely Eduárdnak* „Lehet-e jogerősen elbírált honorációs jogosultság kérdését önálló keresettel újabb bírói döntés tárgyává tenni“ és *Kiss Árpádnak* „A magyar korona és a pengő hivatalos zürichi árfolyamai“ című cikkeit.

**Illetékügyi Közlöny.** A magyar illetékjog szakfolyóiratának legutóbb megjelent két számában *Nagy Dezső Bálint* dr. közigazgatási bíró „Minősíthető-e előkészítő iratnak a Pe. 28. §-a szerinti válaszirat“ címen, *Ötömösy Zoltán* dr. közigazgatási bíró pedig „Megjegyzések az 5730/1941. M. E. sz. rendelet 16. §-ához“ címen írtak cikkeket.

## Joggyakorlat.\*

### Magánjog

45. A köteles rész a törvény szerint örökhagyó halálával válik esedékessé s azt örökhagyó ajándékozás jellegű haszonélvezet rendeléssel nem sértheti, ezért az örökhagyó által rendelt haszonélvezeti jog rendszerint nem akadályozza annak, hogy a kötelesrészt jogositott az örökség megnyitásával köteles részének tehermentes kiadását követelhesse a vagyoni állagával megajándékozottól. Minthogy azonban a kötelesrészt jogositottnak ez a joga a haszonélvezetre jogositottat érinti, az csak az utóbbinak perben állása mellett érvényesülhet, annak kimondásával, hogy ez a köteles résznek a vagyoni állagából haszonélvezeti jogára tekintet nélkül való kielégítését túrni tartozik. Az özvegy részére biztosított haszonélvezeti jog tekintetében azonban az a jogi helyzet, hogy az özvegygel szemben a köteles rész haszonélvezeti jogtól mentes kiadása csak annyiban követelhető, ha az özvegy haszonélvezeti joga a törvényes mértéket meghaladja. (K. P. I. 1596/1942.).

46. Az *elmeengesség* csak akkor *anyagi jogi akadály* a végrendeletkezésnek, ha az elmebaj a végrendeletkező cselekedeteiben, beszédében és egész magatartásában megnyilvánuló tünetekből megállapíthatóan a végrendelet alkotásakor olyan nagyfokú volt, hogy amiatt a végrendeletkező sem a végrendeletkezés miben létét megérteni sem pedig a végrendeletben foglalt intézkedés tartalmát felfogni és annak megfelelően magát észszerűleg elhatározni nem tudta. (K. P. I. 4694/1942.).

47. A *joglemondásnak határozottnak és kifejezettnak kell lennie* és a lemondó nyilatkozat is csak szorosan értelmezhető. A házastársak közjegyzői okiratban állapodtak meg, hogy a férj meghatározott időpontig fog feleségének tartásdíjat fizetni. A férj a megállapított időpontig a házasság időközben való felbontása után is fizette a tartásdíjat. Az időpont után azonban a további fizetést beszüntette azzal a megokolással, hogy felesége, aki az okiratot aláírta, azzal további tartási igényéről lemondottnak tekintendő. A Kúria a lemondásra irányuló szándék és kifejezett nyilatkozat hiányában a férj további tartásdíj fizetési kötelezettségét megállapította. (K. P. III. 4089/1942.).

48. Ha megállapítható az, hogy örökhagyó nem kívánt *szóbeli végrendeletet tenni*, a négy tanu által kiállított, s örökhagyó által is aláírt nyilatkozat jogérvényes szóbeli végrendeletnek erre irányuló szándék hiányában nem tekinthető, a nyilatkozat másrészt az írásbeli végrendeletre nézve

\* Ebben a rovatban közölt jogesetek közül azokat, amelyek a Budapesten székelő bíróságok állásfoglalásait tartalmazzák részben a közvetlenül rendelkezésünkre bocsátott határozatok, részben pedig a „Jogi Hírlap”, a „Magyar Jogi Szemle” és „Gazdasági Jog” című szaklapok alapján dolgozzuk fel és adjuk közre, az illetékjogi határozatokat pedig túlnyomó részben az „Illetékügyi Közlöny” című szaklap közlései nyomán.

előírt kellékeket nem tartalmazván, örökhagyó jogérvényesen sem szóbeli, sem pedig írásbeli végrendeletet nem tett. (K. P. I. 4936/1942.).

49. A bíróság *perenkívüli örökösödési eljárásban hozott határozatának csak jogmegállapító, de nem jogszabályozó hatása van*. Ennélfogva az ilyen határozat jogerőre emelkedése esetén sem dönti el anyagi jogi hatálylyal; vagyis ítélt dolog erejével a határozat tárgyává tett kérdést, s a polgári perbíróságot ugyanannak a kérdésnek önálló elbírálásától nem zárja el. (K. P. I. 4521/1942.).

50. A gondnokság alatt álló *elmebeteg cselekvőképessége* szempontjából nem az a döntő kérdés, hogy az elmebeli állapot elvontan orvosi szempontból kifogásolható-e s ha igen, úgy mennyiben, hanem az eset körülményei szerint azt kell elbírálni, hogy az elmebaj hatott-e oly mértékben a cselekvő személy értelmére és akaratára, amelynek folytán a jogügylet megkötése vagy a jognyilatkozat megtétele idejében az ahhoz szükséges irányban az értelmes akarat elhatározáshoz megkívánt képesség hiányzott. (K. P. III. 4275/1942.).

51. Az 1876. évi XVI. törvénycikk 15. §-a a *szóbeli végrendelet érvényességéhez* megkívánja, hogy az örökhagyó négy tanu előtt jelentse ki végakarátát. A négy tanu jelenlétének érvényességi kellékét az állandó bírói gyakorlat akként értelmezi, hogy a négy végrendeleti tanunak ebbeli minőségük tudatában kell közreműködniök a végrendeletkezés ügymenetében s ehhez képest nem tekinthetők végrendeletkező tanuknak azok, akiknek figyelmét a végrendeletkezés kezdete előtt senki sem hívta fel arra, hogy az örökhagyó előttük fog végrendeletkezőni, még ha egyébként örökhagyó nyilatkozatát tanusítják is. Ez a jogi álláspont felel meg a polgári határozatok tárába 1000 számmal felvett elvi határozatnak. (K. P. I. 3026/1942.).

52. A végrendelet tartalma szerint örökhagyó az *utóöröklés* rendelkezés hatálybalépését ahhoz a feltételhez kötötték, hogy a korábban elhalt házastárs hagyatékából lesz még a túlélő házastárs hagyatékában olyan vagyontárgy, amit a túlélő életében nem idegenített el, s amiről halála esetére sem rendelkezett. Az ilyen feltételek mellett való utóöröklés rendelkezésnek az anyagi jog szerint nincs akadályozása s így nem helytálló az az álláspont, hogy a túlélő házastársnak mind életében mind pedig halála esetére megadott korlátlan rendelkezési jog az utóörökös rendelkezést fogalmilag kizárja. (K. P. I. 4165/1942.).

53. Az *ideiglenes nőtartási kötelezettség* örökhagyó örököseire hagyatéki teherként nem száll át, hanem a férj elhalálásával megszűnik, amennyiben a nőt a tartás helyett férje után özvegyisége idejére özvegyi jog illeti meg, amely jog a férj halála után a nőtartási kötelezettség helyébe lép. (K. P. III. 130/1942.).

54. *Ingatlan elidegenítési ügylet* érvényességét nem érinti, hogy az okirat nem a valódi jogcímet tartalmazza. Nem érvényességi feltétel az sem, hogy az ügyletről szóló okiratot a szerződő felek tanuk előtt állítsák ki. (K. P. I. 923/1942.).

55. Az a kikötés, hogy a *hozomány* felett való rendelkezési jog nem a férjet, hanem mást vagy mást is illessen meg, mint lehetetlen feltétel nem

létezőnek tekintendő. Az ilyen feltétel megszegésével a férj szándékos és súlyos házassági kötelességsértést nem követ el. (K. P. III. 1565/1942.).

56. A több ivből álló végrendeletet összefűző zsinor lepecsételése az okirat aláírása után is történhetik; az összefűzés *elmulasztása a közvégrendelet érvényességét* nem érinti. (K. P. I. 2034/1942.).

57. A házastársaknak olyan végrendelete, amely a túlélő házastárs javára szabad rendelkezési jogot biztosít és az utóörökös öröklési jogát az utóöröklés megnyiltakor még meglévő vagyonra korlátozza, *maradék utóöröklést létesít*. (K. P. V. 1483/1942.).

58. *Visszavásárlási jog* az eladással kapcsolatosan s csupán az eladó javára köthető ki s a jog személyes jellegére figyelemmel annak az eladótól különböző személyek javára való kikötése, vagy az eladó javára kikötött ilyen jognak másra való átruházása joghatállyal nem bír. — Több személyt közösen megillető visszavásárlási jogot csak egészben lehet gyakorolni, ha azonban jogosultnak valamelyike nem érvényesíti jogát, vagy azt elvesztette, a többi a jogot egészben gyakorolhatja. Egyébként a visszavásárlási jog kikötése írásbeli alakhoz van kötve. (K. P. V. 2732/1942.).

59. Kúsa vonalakkal megkezdett aláírás esetén a végrendeletet örökhagyó által aláírtnak tekinteni nem lehet s ebből folyóan a végrendelet érvényességét az 1876. évi XVI. t.-c.-nek a végrendeletalkotó által sajátkezűleg aláírt végrendeletre vonatkozó 5. §-a szempontjából nem is lehet vizsgálni, hanem az örökhagyó aláírásnak szánt tollvonását kézjegynek kell tekinteni s ehhez képest a végrendelet érvényességét abból a szempontból lehet és kell csak elbírálni, hogy az az alaki érvényességi kellékek tekintetében megfelel-e vagy sem a *végrendeletalkotó által kézjeggyel ellátott végrendeletre* nézve az idézett törvény 6. §-ában irt követelményeknek. (K. P. I. 4080/1942.).

## Szerkesztői üzenetek.

**D. Gy. dr.** Elvi álláspontunkat a szóbanforgó kérdésben már az idei 2. szám egyik szerkesztői üzenetében közöltük. E szerint az örökösödési eljárás lefolytatása szempontjából az örökség megnyiltakor fennállott telekkönyvi helyzet az irányadó. Gyakorlati indokok viszont szólhatnak amellett is, hogy az időközi átírással s így az átadás telekkönyvi fogantatásának akadályára tekintettel a térítési összeg vétessék a vagyonállagba. Az újabban közölt ténykörülményekre tekintettel azonban mégis helyesebb a vagyonállagban az ingatlanok szerepeltetése, mert ha a földművelésügyi miniszter az örökösök kérésének helyt ad s az igénybevételtől eláll, a telekkönyvi rendelkezés csak ilyen átadás mellett fogantatosítható.